

Posudek na diplomovou práci

Posudek vedoucí diplomové práce

„Proměna charakteru přátelských vztahů od adolescence k mladé dospělosti“,

kteřou předkládá Lucie Lacková

Předložená diplomová práce se věnuje, jak komentuje sama její autorka, pozitivním stránkám mezilidských vztahů a z psychologie se snaží vytěžit to, co nás může obohatit, rozvinout, co může být zdrojem resilience a životní spokojenosti. Tématu přátelských vztahů věnují lidé v každodenním životě bezpochyby mnoho pozornosti i myšlenek. Zvolit si proto takové téma pro diplomovou práci je bezpochyby pozoruhodné i chvályhodné, přestože to kladlo na autorku nemalé nároky – např. skutečností, že se jedná o téma poněkud průřezové, jemuž se věnuje sociální psychologie, vývojová psychologie, ale rozhodně také poradenská psychologie a okrajově bezesporu i mnohé další psychologické disciplíny. Autorka se pro účely své práce zaměřila především na sociálněpsychologické a vývojové aspekty přátelských vztahů, které velmi účinně propojila.

Práce je rozdělena tradičním způsobem na teoretickou a empirickou část. Teoretická část se věnuje klíčovým tématům celé práce, tj. interpersonálním vztahům a vývojovým obdobím, na něž se zaměřuje výzkum. Z rozsáhlé oblasti mezilidských vztahů autorka vybírá pouze téma tzv. těsných vztahů, mezi něž přátelské vztahy bezpochyby patří. Po vymezení základních charakteristik těsných vztahů a uvedení tradičních příkladů těsných vztahů se v následující kapitole zvláště věnuje problematice přátelských vztahů jako specifické formě těsných vztahů. Obě tyto kapitoly jsou zpracovány na základě relevantních zdrojů literatury. Autorka čerpá z textů tuzemských představitelů sociální psychologie, jež doplňuje výsledky zahraničních studií a teoretickými koncepty, které se k příslušnému tématu vztahují.

Další dvě kapitoly teoretické části se do určité míry odklánějí od tradičních sociálně psychologických přístupů a jsou psány v duchu vývojové psychologie. Autorka vymezuje obě vývojová období, jimž se hodlá nadále věnovat, a to adolescenci, zj. její pozdní fázi, a nastupující dospělost. Ačkoli v zadání práce i jejím názvu stojí sousloví mladá dospělost, je zjevné, že když se autorka ponořila do studia současné odborné literatury (zj. zahraniční) a pronikla hlouběji do aktuálního diskurzu vývojové psychologie, uvědomila si, že v hledáčku jejího zájmu stojí spíše věková kategorie označovaná aktuálně jako nastupující dospělost. Oceňuji, že takto práci psala v aktuálním duchu a dokázala odstoupit od tradičního učebnicového pojetí. I díky tomu jsou údaje v kapitole o nastupující dospělosti zcela současné, což je pro čtenáře osvěžující a obohacující. Naopak chápu, že k tématu adolescence bylo již sepsáno tolik publikací, že se jen obtížně hledají informace, které by nebyly již poněkoličaté reprodukovány (možná je proto trochu zbytečné opakovat údaje o kognitivním vývoji apod.). V obou kapitolách stojí za pozornost téma přátelských vztahů, které je zvláště zpracováno v kontextu daného vývojového období. V obou sledovaných životních etapách představují vrstevníci a přátelé nezbytnou součást života mladých lidí a pro jejich optimální vývoj je rozhodně zcela nezbytné budovat přátelské vztahy. Právě proto se jeví logické, že je v práci téma přátelských vztahů navázáno na ony vývojové etapy.

Teoretická část je psána svižným a čtenáři srozumitelným jazykem. Je obohacena citáty slavných myslitelů, což také svědčí o zaujetí autorky tématem její práce. Stejně jako autorčiny komentáře a vyjádření vlastních názorů, díky nimž máme příležitost pochopit, proč jsou některé údaje zmiňovány a současně je zjevné, že celá

práce vznikala s osobním zaujetím pro téma. Oceňuji také propojení a vzájemné konfrontování tradičních a starších studií, včetně odkazů na filozofy, a spisů se zcela aktuálními texty.

Empirická část tvoří bezmála polovinu celé práce. Autorka zvolila metodu dotazování a inspirována zahraničními výzkumy i různými formami zjišťování údajů na dané téma vytvořila vlastní dotazník. Velmi oceňuji, že v dotazníku kombinuje více různých forem kladení otázek, resp. zjišťování údajů. Kromě tvrzení, k nimž se respondenti vyjadřují, je do metody zakomponován také sémantický diferenciál, který využívá původní Osgoodova adjektiva (autorka velmi pečlivě zvolila pouze ty dvojice adjektiv, které souvisejí s jejím tématem), a v neposlední řadě je využit také princip projekce, jímž se nechala autorka inspirovat v jiné studii zaměřené na těsné vztahy. S ohledem na původní autorskou metodu je také oceněním hodné, že autorka realizovala pilotní studii, která přispěla k preciznímu zpracování vytvářené metody.

Těžiště práce sice spočívá v kvantitativní metodologii, ale pro určitou část byla zvolena také kvalitativní metodologie. Pro účely výzkumu si autorka stanovuje osm předpokladů, což je poměrně hodně, které upřesňuje ve dvanácti hypotézách. Tímto dává jasně najevo, jak pečlivě promýšlela formu sběru dat i údaje, jež může ze získaných dat vytěžit.

Sběr dat následně probíhal online formou, jejímž prostřednictvím autorka oslovila jak dospívající, tak mladé dospělé. Jejich výpovědi následně zpracovávala pro každou cílovou skupinu zvlášť i vzájemně konfrontovala za využití standardních statistických metod. Je možná trochu škoda, že výzkum nezahrnuje početnější skupiny respondentů, avšak pro účely diplomové práce je vzorek dostačující.

Oceňuji, že autorka všechny zpracované výsledky nejen konfrontuje se svými hypotézami, jež následně přijímá, resp. zamítá, ale dále je interpretuje a nakonec i shrnuje, k jakému poznání dospěla. Tímto se stává i kapitola výsledky, která bývá mnohdy spíše dokladem precizní statistické práce než čtivým materiálem, záživnou a rozhodně mnohem přehlednější. Autorka získala značné množství různorodých dat a velmi oceňuji, jak je dokázala utřídit, zorientovat se v nich (a potažmo v nich pomoci zorientovat také čtenáři) a vytěžit z nich množství zajímavých informací. Následně jsou pak veškeré výsledky shrnuty a dále rozvinuty v závěrečné diskusi, v níž se autorka vrací k autorům, z nichž čerpala v teoretické části.

Jednotlivé části práce jsou logicky provázané, text působí uceleně, kapitoly obou částí na sebe navazují a vše je zpracováno velmi srozumitelně. Autorka prokázala schopnost kritického myšlení, práci s odbornými prameny i dovednost zpracovat výzkumná data.

Na závěr otázky: Jak lze získané údaje využít pro další výzkum nebo v poradenské praxi? Z hlediska metodologie – jaká jsou úskalí porovnávání vývojových skupin, jestliže je realizován krátkodobý výzkum, jakou jinou formu sběru dat by hypoteticky bylo vhodné zvolit pro získání relevantních údajů?

Lucie Lacková předložila práci, která splňuje požadavky kladené na diplomové práce. Doporučuji, aby se stala předmětem obhajoby na katedře psychologie FF UK v Praze.

Doporučené hodnocení: výborně

Praha 9. 5. 2013

PhDr. Lenka Krejčová, Ph.D.